

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 101g/2017

privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din art.5 alin.(2)
lit. g) și alin.(3) și art.50 alin.(1) din Legea nr.156-XIV din 14 octombrie
1998 privind sistemul public de pensii
(stagiul de cotizare)

CHIȘINĂU

21 septembrie 2017

Curtea Constituțională, statuând în componența:

DI Tudor PANȚÎRU, *președinte*,
DI Aurel BĂIEȘU,
DI Igor DOLEA,
Dna Victoria IFTODI,
DI Victor POPA,
DI Veaceslav ZAPOROJAN, *judcători*,
cu participarea dnei Ludmila Chihai, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă la 19 iulie 2017,
Înregistrată la aceeași dată,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 21 septembrie 2017 în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a textului „*până la 1 ianuarie 1999*” de la lit. g) alin.(2) al articolului 5, a alin.(3) al articolului 5 și a textului „*până la 1 ianuarie 1999*” de la alin.(1) al articolului 50 din Legea nr.156-XIV din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii, ridicată de Alexandra Malai, parte în dosarul nr.3-1842/16, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Centru.

2. Excepția de neconstituționalitate a fost depusă la Curtea Constituțională la 19 iulie 2017 de către judecătorul Eleonora Badan-Melnic din cadrul Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, în temeiul articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016, precum și al Regulamentului privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. La 31 mai 2016 Alexandra Malai s-a adresat către Casa Teritorială de Asigurări Sociale Botanica, solicitând stabilirea și plata pensiei pentru limită de vârstă.

4. Nefiind de acord cu modul de stabilire a pensiei, la 5 august 2016 Alexandra Malai s-a adresat către Casa Teritorială de Asigurări Sociale Botanica, solicitând includerea în stagiul de cotizare a perioadei de îngrijire a copilului cu dizabilitate severă și recalcularea pensiei pentru limită de

vârstă. Solicitarea înaintată a fost respinsă de către Casa Teritorială de Asigurări Sociale Botanica.

5. Ulterior, Alexandra Malai a depus o cerere prealabilă la Casa Națională de Asigurări Sociale, solicitând anularea actului administrativ al Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Botanica, cerere care a fost respinsă.

6. La 25 noiembrie 2016 Alexandra Malai a depus la Judecătoria Chișinău, sediul Centru, cererea de chemare în judecată împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale și Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Botanica privind contestarea actelor administrative, includerea în stagiul de cotizare a perioadei de îngrijire a copilului cu dizabilitate severă și recalcularea pensiei pentru limită de vârstă.

7. În ședința de judecată din 26 aprilie 2017 Alexandra Malai a solicitat ridicarea excepției de neconstituționalitate a textului „*până la 1 ianuarie 1999*” de la lit. g) alin.(2) al articolului 5, a alin.(3) al articolului 5 și a textului „*până la 1 ianuarie 1999*” de la alin.(1) al articolului 50 din Legea nr.156-XIV din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii.

8. Prin încheierea din 28 aprilie 2017 a Judecătoria Chișinău, sediul Centru, s-a dispus ridicarea excepției de neconstituționalitate și remiterea sesizării Curții Constituționale pentru soluționare.

B. Legislația pertinentă

9. Prevederile relevante ale Constituției (republicată în M.O., 2016, nr.78, art. 140) sunt următoarele:

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

„(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.”

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

„Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.”

Articolul 8

Respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale

„(1) Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.

(2) Intrarea în vigoare a unui tratat internațional conținând dispoziții contrare Constituției va trebui precedată de o revizuire a acesteia.

Articolul 16

Egalitatea

„(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 47

Dreptul la asistență și protecție socială

„(1) Statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzând hrana, îmbrăcămintea, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare.

(2) Cetățenii au dreptul la asigurare în caz de: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrânețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subsistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.”

Articolul 50

Ocrotirea mamei, copiilor și a tinerilor

„(1) Mama și copilul au dreptul la ajutor și ocrotire specială. Toți copiii, inclusiv cei născuți în afara căsătoriei, se bucură de aceeași ocrotire socială.

(2) Copiii și tinerii se bucură de un regim special de asistență în realizarea drepturilor lor.

(3) Statul acordă alocațiile necesare pentru copii și ajutoare pentru îngrijirea copiilor bolnavi ori handicapați. Alte forme de asistență socială pentru copii și tineri se stabilesc prin lege.

(4) Exploatarea minorilor, folosirea lor în activități care le-ar dăuna sănătății, moralității sau care le-ar pune în primejdie viața ori dezvoltarea normală sunt interzise.

(5) Autoritățile publice asigură condiții pentru participarea liberă a tinerilor la viața socială, economică, culturală și sportivă a țării.”

Articolul 51

Protecția persoanelor handicapate

„(1) Persoanele handicapate beneficiază de o protecție specială din partea întregii societăți. Statul asigură pentru ele condiții normale de tratament, de readaptare, de învățământ, de instruire și de integrare socială.

(2) Nimeni nu poate fi supus nici unui tratament medical forțat, decât în cazurile prevăzute de lege.”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

10. Prevederile relevante ale Legii nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii (republicată în M.O., 2004, nr.42-44, art.247) sunt următoarele:

Articolul 5

Stagiul de cotizare

„(1) În sistemul public, stagiul de cotizare însumează toate perioadele contributive.

(2) Perioadele necontributive ale asiguratului asimilate stagiului de cotizare sunt:

a) perioada de îndeplinire a serviciului militar în termen sau cu termen redus;

a/1) perioada de îndeplinire a serviciului militar prin contract sau a altui serviciu asimilat acestuia, dacă nu este posibilă stabilirea pensiei în condițiile Legii asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr.1544-XII din 23 iunie 1993;

b) perioada de îngrijire a unui copil până la vârsta de 3 ani de către unul din părinți sau de tutore în caz de deces al ambilor părinți;

c) perioada în care asiguratul a beneficiat de indemnizație pentru incapacitate temporară de muncă, de ajutor de șomaj, de alocație pentru integrare sau reintegrare profesională;

d) perioada de îngrijire a unui copil cu dizabilitate severă sub vârsta de 18 ani de către unul dintre părinți, tutore, curator, până la angajarea în funcția de asistent personal;

e) perioada de rezidențiat în învățământul postuniversitar obligatoriu;

f) perioadele de activitate necontributive în funcția de judecător și procuror de până la 31 decembrie 2005;

g) perioadele în care au fost realizate activitățile specificate la art.50 alin.(1) lit. d) și

e) **până la 1 ianuarie 1999.**

(3) Perioadele asimilate stagiului de cotizare prevăzute la alin.(2) nu pot însuma în total mai mult de 8 ani, cu excepția celor prevăzute la lit. a/1), b), d) și f).

Articolul 7

Dovada stagiului de cotizare

„(1) Dovada stagiului de cotizare se face pe baza datelor din contul personal, gestionat în conformitate cu Legea privind sistemul public al asigurărilor sociale.

(2) Modul de confirmare a perioadelor necontributive asimilate, prevăzute la art.5 alin.(2), se stabilește de Guvern.”

Articolul 50

Activitățile ce se includ în stagiul de cotizare

„(1) În afară de perioadele specificate la art.5, în stagiul de cotizare se includ perioadele în care s-au desfășurat următoarele activități **până la 1 ianuarie 1999**:

a) activitatea în calitate de membru de colhoz, indiferent de caracterul și de durata programului de muncă. La calcularea vechimii în muncă în colhoz din perioada posterioară anului 1965, în cazul în care membrul de colhoz, nemotivat, nu a îndeplinit minimumul stabilit, se ia în calcul perioada de prestare efectivă a activității;

b) activitatea de creație a membrilor uniunilor de creație confirmată de către secretariatele consiliilor de administrație ale uniunilor respective;

c) activitatea în calitate de slujitor și lucrător al cultelor, începând cu 1 aprilie 1992;

d) îngrijirea unui invalid de gradul I, a unui copil invalid sub vârsta de 16 ani sau a unei persoane care a depășit vârsta de 75 de ani;

e) studiul în instituțiile de învățământ superior de zi.

(2) Modalitatea de includere în stagiul de cotizare a perioadelor indicate la alin.(1) se stabilește de către Guvern.

(3) Cheltuielile aferente includerii în stagiul de cotizare a perioadelor specificate la alin.(1) lit. d) și e) se acoperă de la bugetul de stat.”

11. Prevederile relevante ale Legii nr.290 din 16 decembrie 2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative (M.O., 2016, nr.478-490, art.964) sunt următoarele:

„6. La articolul 5:

alineatul (2) se completează cu literele d)–g) având următorul cuprins:

„[...]”;

g) perioadele în care au fost realizate activitățile specificate la art.50 alin. (1) lit. d) și e) până la 1 ianuarie 1999.”

articolul se completează cu alineatul (3) având următorul cuprins:

„(3) Perioadele asimilate stagiului de cotizare prevăzute la alin.(2) nu pot însuma în total mai mult de 8 ani, cu excepția celor prevăzute la lit. a/1), b), d) și f).”

„33. Articolul 50:

la alineatul (1):

în partea introductivă, textul “intrarea în vigoare a prezentei legi” se substituie cu textul „1 ianuarie 1999”;

[...].”

„**Art. VIII.** – (1) Prezenta lege intră în vigoare la 1 ianuarie 2017.

[...].”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

12. În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorul susține că prevederile contestate sunt contrare principiilor fundamentale statuate de Constituție, întrucât înrăutățesc considerabil situația financiară a persoanelor care din motiv că au îngrijit o persoană cu dizabilitate severă nu au reușit să acumuleze stagiul de cotizare necesar pentru a beneficia de o pensie pentru limită de vârstă în condiții echitabile și egale cu ceilalți.

13. În acest sens, autorul excepției susține că prevederile Legii nr.290 din 16 decembrie 2016, prin care s-au modificat unele prevederi din Legea nr.156-XIV din 14 octombrie 1998, stabilindu-se că la calcularea pensiei pentru limită de vârstă perioadele de îngrijire a persoanelor cu dizabilități severe realizate până la 1 ianuarie 1999 nu vor putea însuma în total mai mult de 8 ani, suprimă drepturile fundamentale ale acestor persoane la un trai decent și la asigurarea socială adecvată, echitabilă și nediscriminatorie din partea statului.

14. În final, autorul excepției susține că prevederile contestate încalcă articolele 4, 7, 8 alin. (1), 16, 47, 50 alin. (3), 51 alin. (1) și 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

15. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

16. În conformitate cu articolul 135 alin.(1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în speță a Legii nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii, ține de competența Curții Constituționale.

17. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate, fiind ridicată de Alexandra Malai, parte în dosarul nr.3-1842/16, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Centru, este formulată de subiectul abilitat cu acest drept, în temeiul art.135 alin.(1) lit. a) și g) din Constituție, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

18. Curtea reiterează că prerogativa de a soluționa excepțiile de neconstituționalitate, cu care a fost investită prin articolul 135 alin.(1) lit. g) din Constituție, presupune stabilirea corelației dintre normele legislative și textul Constituției, ținând cont de principiul supremației acesteia și de relevanța prevederilor contestate pentru soluționarea litigiului principal în instanțele de judecată.

19. În speță, Curtea reține că autorul excepției invocă faptul că textul „până la 1 ianuarie 1999” de la lit. g) alin.(2) al articolului 5, alin.(3) al articolului 5 și textul „până la 1 ianuarie 1999” de la alin.(1) al articolului 50 din Legea nr.156-XIV din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii în redacția Legii nr.290 din 16 decembrie 2016 încalcă, în esență, prevederile articolelor 4, 7, 8 alin. (1), 16, 47, 50 alin. (3), 51 alin. (1) și 54 din Constituție.

20. Curtea consideră necesar a sublinia faptul că excepția de neconstituționalitate este un instrument de apărare a drepturilor și libertăților fundamentale. Excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată doar în cazul în care normele constituționale invocate au incidență asupra normelor contestate, care urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei.

21. Totodată, Curtea relevă că excepția de neconstituționalitate reprezintă o problemă juridică, a cărei rezolvare trebuie să preceadă soluționarea litigiului cu care este conexă. Astfel, Curtea reiterează că aplicabilitatea normei contestate pentru soluționarea litigiului principal este o condiție primordială pentru admisibilitatea sesizării și examinarea acesteia în fond.

22. Analizând excepția de neconstituționalitate, Curtea observă că prevederile contestate din art.5 alin.(2) lit. g) și alin.(3) și art.50 alin.(1) din Legea nr.156-XIV din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii, care au fost introduse prin Legea nr.290 din 16 decembrie 2016 și au intrat în vigoare la 1 ianuarie 2017, nu sunt aplicabile cauzei, or, în cazul controlului concret, exercitat pe calea excepției de neconstituționalitate, se examinează neconcordanța cu prevederile Constituției a unor dispoziții legale aplicabile în cauza dedusă instanței de judecată, așa cum a fost interpretat prin Hotărârea nr.2 din 9 februarie 2016.

23. Curtea reține că prevederile contestate nu sunt aplicabile cauzei date din considerentul că au intrat în vigoare la 1 ianuarie 2017, iar autorul excepției de neconstituționalitate s-a adresat la 31 mai 2016 pentru stabilirea pensiei. Astfel, pensia pentru limită de vârstă a fost stabilită în baza prevederilor Legii nr.156-XIV din 14 octombrie 1998 până la modificările operate prin Legea nr.290 din 16 decembrie 2017.

24. Curtea amintește că o condiție obligatorie pentru ca instanța de judecată să dispună ridicarea excepției de neconstituționalitate rezidă în verificarea dacă prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei (Hotărârea Curții Constituționale nr.2 din 9 februarie 2016), ceea ce s-a omis în prezenta speță.

25. Analizând în ansamblu excepția de neconstituționalitate, Curtea observă că aceasta nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în temeiul articolului 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, articolelor 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale și pct. 28 din Regulamentul privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „*până la 1 ianuarie 1999*” de la lit.g) alin.(2) al articolului 5, a alin.(3) al articolului 5 și a textului „*până la 1 ianuarie 1999*” de la alin.(1) al articolului 50 din Legea nr.156-XIV din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii, ridicată de Alexandra Malai, parte în dosarul nr.3-1842/16, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Centru.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Tudor PANȚÎRU

Chișinău, 21 septembrie 2017
DCC nr.90
Dosarul nr.101g/2017